



Kurikulum modula:

Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

Izrada kurikuluma izrađuje se u sklopu usluge edukacije dionika za upravljanje Ekološkom mrežom u sklopu OPKK projekta "Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000". Projekt je sufinancirala Europska unija iz Kohezijskog fonda



ZaVita d.o.o.
Ljubljana | Slovenija
www.zavita.si



REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo gospodarstva
i održivog razvoja



Naziv:

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

Izradili:

Hrvatska gorska služba spašavanja (HGSS) (Dubravko Kavčić, Borislav Aleraj)

Hrvatski planinarski savez (HPS) (Alan Čaplar, Dorijan Klasnić, Karoline Supina Vrabec)

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja, Zavod za zaštitu okoliša i prirode (Helena Dujmović, Maša Ljuština, Boria Vitas, Irina Zupan, Mila Preradović)

JU NP Paklenica (Natalija Andačić, Ivana Adžić)

Konzultant (DVOKUT-ECRO d.o.o. i ZaVita d.o.o.) (Tajana Uzelac Obradović, Matjaž Harmel)

Gđa. Katica Bezuh

Način citiranja:

MINGOR (2021): Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže - Kurikulum modula

Fotografija na naslovnici:

Fotografija lijevo na naslovnici: autor fotografije JU NP Paklenica

Fotografija desno na naslovnici autorica fotografije: Najla Baković, DVOKUT-ECRO d.o.o.

Mjesto i datum izrade:

Zagreb, 21. 9. 2021.

Izrada kurikuluma izrađuje se u sklopu usluge edukacije dionika za upravljanje Ekološkom mrežom u sklopu OPKK projekta "Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000". Projekt je sufinancirala Europska unija iz Kohezijskog fonda

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

Sadržaj:

Uvod.....	4
Tema 1. Uvod u trening.....	6
Tema 2. Zakonodavni okvir vezan uz sigurno kretanje i vođenje po terenu	7
Tema 3. Razumijevanje sportskih i ostalih aktivnosti na terenu te uz njih povezanih organizacija	9
Tema 4. Sigurno samostalno kretanje po terenu i uz to povezana oprema	12
Tema 5. Upravljanje podacima prikupljenim na terenu (prikupljanje i analiza)	14
Tema 6 Sigurno vođenje drugih po terenu uz pravilno korištenje infrastrukture.....	16
Tema 7 Pravilno reagiranje u slučaju nesreće i pružanje prve pomoći u planinama i neurbanim područjima	18

Uvod

Ovaj modul se bavi nadograđivanjem znanja i vještina djelatnika potrebnih za kvalitetan rad na terenu u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže te kreiranjem ispravnih stavova vezanih za temu. Sve navedeno doprinosi sigurnijem radu na terenu (pr. terenska istraživanja ciljnih vrsta i staništa) i vođenju grupa (pr. volontera, istraživača, školskih grupa) po terenu u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže. Potrebe za tim kompetencijama su prepoznate od strane djelatnika službi - čuvara prirode i stručnih službi javnih ustanova.

Predmetni kurikulum je razvijen u sklopu usluge edukacije dionika za upravljanje Ekološkom mrežom u sklopu OPKK projekta "Razvoj okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000", koju provodi konzultant DVOKUT-ECRO d.o.o. i ZaVita d.o.o. Kurikulum je razvijen u suradnji s Hrvatskom gorskom službom spašavanja i Hrvatskim planinarskim savezom te predstavnicima Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja te javnom ustanovom Nacionalnog parka Paklenica, a obuhvaća: zakonodavni okvir vezan uz sigurno kretanje i vođenje po terenu, razumijevanje sportskih i ostalih aktivnosti na terenu te njihove organizacijske okvire, sigurno samostalno kretanje po terenu, prikupljanje i analiza podataka s terena, sigurno vođenje drugih uz pravilnu upotrebu infrastrukture te pravilno reagiranje u slučaju nesreće i pružanje prve pomoći .

Ovaj modul će dati osnove terenskih vještina i vođenja drugih po terenu dok će sudionici dobiti preporuke o potrebi daljnjeg educiranja ovisno o terenskim zahtjevima pojedinih područja. Tako je primjerice za samostalno kretanje ili vođenja posjetitelja po zahtjevnim područjima i uvjetima (pr. speleološkim objektima)) potrebna dodatna edukacija zbog kompleksnosti teme. Ujedno će se obuhvatiti osnove pružanja prve pomoći u planinama i neurbanim područjima.

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

Modul: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

Trajanje treninga	Tri (3) dana
Ciljna skupina	Djelatnici javnih ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže čiji je rad terenski, odnosno rade na terenu: nadzor, vođenje posjetitelja (uključujući edukativne programe s djecom), istraživača, volontera i drugih, organiziranje sportskih aktivnosti i suradnja s dionicima u tom smislu, i dr.
Ciljevi učenja	Povećati polaznicima vještine i sposobnost sigurnog samostalnog kretanja po terenu. Povećati polaznicima vještine i sposobnost vođenja drugih po terenu kao i u postavljanju uvjeta za sigurno kretanje drugih individualaca i grupa. Naučiti polaznike kako pravilno reagirati u slučaju nesreće na terenu i osnove pružanja prve pomoći u planinama i neurbanim područjima
Očekivani ishodi učenja	Po uspješnom završetku treninga polaznici će: <ul style="list-style-type: none"> - biti sposobni sami se sigurno kretati po terenu; - usvojiti osnovna načela etičkog ponašanja u prirodi; - biti sposobni druge voditi po terenu na siguran način i sigurno organizirati rad na terenu; - biti sposobni prikupljati i analizirati podatke s terena; - biti sposobni pravilno reagirati u slučaju nesreće u prirodi; - biti motivirani i osjećati se sposobnim za terenski rad.
Sadržaj treninga	Trening se sastoji od sedam (7) cjelina koji sadržajno doprinose navedenim ciljevima i ishodima učenja: <ol style="list-style-type: none"> 1. Uvod u trening 2. Zakonodavni okvir vezan uz sigurno kretanje i vođenje po terenu 3. Razumijevanje sportskih i ostalih aktivnosti na terenu te uz njih povezanih organizacija 4. Sigurno samostalno kretanje po terenu te uz to povezana oprema 5. Upravljanje s podacima prikupljenim na terenu (prikupljanje i analiza) 6. Sigurno vođenje drugih po terenu te pravilno korištenje infrastrukture 7. Pravilno reagiranje u slučaju nesreće i pružanje prve pomoći u planinama i neurbanim područjima

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

1.	Tema 1. Uvod u trening		
Ciljevi učenja	Polaznici su uvedeni u važnost i sadržaj treninga. Očekivanja sudionika su prikupljena. Sudionici su motivirani na aktivno sudjelovanje.		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: - razumjeti kontekst, ciljeve i format treninga - razumjeti svrhu treninga		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
1.1	Uvod	Predavanje/ Prezentacija	30'
	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje sa sadržajem treninga i metodama učenja te lokaciji održavanja treninga - Upoznavanje s očekivanim ishodima učenja - Očekivanja sudionika - Važnost učenja o terenskim vještinama za samostalno kretanje po terenu, sigurno vođenje drugih po terenu i pravilno reagiranje u slučaju nesreće 		
Preporučena literatura: - Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012.			

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

2.	Tema 2. Zakonodavni okvir vezan uz sigurno kretanje i vođenje po terenu		
Ciljevi učenja	Polaznici znaju identificirati zakone te njihove glavne odredbe i ostale relevantne propise vezane uz sigurno kretanje i vođenje po terenu Polaznici znaju dati osnovne informacije korisnicima prostora o relevantnim propisima		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: - biti sposobni identificirati relevantne zakone te njihove glavne odredbe i ostale relevantne propise iz područja sigurnog kretanja po terenu i sigurnog vođenja drugih kao i uz to povezanu organizaciju aktivnosti		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
2.1	Propisi od interesa za organizirano kretanje po terenu	Predavanje/ Prezentacija	45'
	- Upoznavanje s osnovama zakonodavstva - standardi i propisi vezani uz planinarstvo (Zakon o sportu, Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti, Zakon o pružanju usluga u turizmu, Zakon o volonterstvu, Zakon o udrugama, Zakon o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja i drugi)		
Preporučena literatura: - Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012. - Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20), https://www.zakon.hr/z/300/Zakon-o-sportu - Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti (NN 85/15, 121/16, 99/18, 25/19, 98/19, 32/20, 42/20), https://www.zakon.hr/z/151/Zakon-o-ugostiteljskoj-djelatnosti - Zakon o pružanju usluga u turizmu (NN 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21), https://www.zakon.hr/z/343/Zakon-o-pru%C5%BEanju-usluga-u-turizmu - Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13, 84/21), https://www.zakon.hr/z/258/Zakon-o-volonterstvu - Zakon o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19), https://www.zakon.hr/z/64/Zakon-o-udrugama			

- Zakon o Hrvatskoj gorskoj službi spašavanja (NN 79/06, 110/15), <https://www.zakon.hr/z/835/Zakon-o-Hrvatskoj-gorskoj-slu%C5%BEbi-spa%C5%A1avanja>

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

3.	Tema 3. Razumijevanje sportskih i ostalih aktivnosti na terenu te uz njih povezanih organizacija		
Ciljevi učenja	Polaznici znaju osnove o aktivnostima u prirodi i sigurnosti njihovog izvođenja (uključujući sportske aktivnosti). Polaznici znaju identificirati relevantne organizacije odnosno dionike iz područja te one koji djeluju u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže.		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: <ul style="list-style-type: none"> - biti sposobni prepoznati vrste sportova i aktivnosti i uz njih povezane sigurnosne zahtjeve - biti sposobni prepoznati nesigurne/rizične aktivnosti (povezane uz sport i rekreaciju dionika) - biti sposobni identificirati relevantne organizacije iz područja i dionike iz područja koji djeluju u i oko zaštićenih područja i područja ekološke mreže. - biti upoznati sa stavom dionika (planinara i sličnih grupa) prema prirodi i zaštiti prirode - bolje razumjeti etiku pojedinih sportova 		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
3.1	Uvod u planinarstvo	Predavanje/ Prezentacija	40'
	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje s osnovama planinarstva, aktivnostima u prirodi - Upoznavanje s relevantnim organizacijama iz područja planinarstva - Pojašnjenje pojmova vezanih uz oblike kretanja u prirodi organizirane od strane sportskih klubova i neplaninarskih udruga (pojmovi trekning i hiking) - Upoznavanje s nedopuštenim aktivnostima i sigurnosti - Odnos planinara, alpinista, speleologa i ostalih grupa prema prirodi i zaštiti prirode 		
3.2	Uvod u speleologiju	Predavanje/ Prezentacija	40'

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje s osnovama speleologije, aktivnostima u prirodi - Upoznavanje s relevantnim organizacijama iz područja speleologije 		
3.3	Uvod u alpinizam	Predavanje/ Prezentacija	40'
	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje s osnovama alpinizma, aktivnostima u prirodi - Upoznavanje s relevantnim organizacijama iz predmetnog područja - Upoznavanje sasigurnosnim aspektimama j 		
3.4	Ostali sportovi koji se mogu događati u zaštićenom području i području ekološke mreže	Predavanje/ Prezentacija	10'
	<ul style="list-style-type: none"> - Kratki pregled ostalih sportova koji se mogu događati u zaštićenom području i području ekološke mreže (biciklizam, canyoning, rafting, paragliding, base jumping, sportska orijentacija...) 		
3.5	Aktivnosti na vodama	Predavanje/ Prezentacija	40'
	<ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje s mogućim aktivnostima na vodama - Upoznavanje s nedopuštenim aktivnostima i sigurnosti 		
3.6	Identifikacija relevantnih lokalnih organizacija/dionika iz gore navedenih područja	Grupna diskusija	20'
	<ul style="list-style-type: none"> - Identifikacija dionika i određivanje tko, zašto i kako 		
<p>Preporučena literatura:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012. - Borislav Aleraj: Alpinist, Libricon, 2020. - Grupa autora: Speleologija priručnik, PDS Velebit, Hrvatski planinarski savez i HGSS, 2019. - Vili Guček: Sportsko penjanje: Prvi koraci u svijet vertikale, Libricon 2013. 			

Napomena:

Prilikom pripreme za sudjelovanje tražiti sudionike da se informiraju o relevantnim organizacijama u njihovom području (lokalnim podružnicama HPS-a i HGSS-a) te donesu popise koji će se nadopuniti na treningu.

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

4.	Tema 4. Sigurno samostalno kretanje po terenu i uz to povezana oprema		
Ciljevi učenja	Polaznici se znaju sigurno samostalno kretati i komunicirati s drugima na terenu. Polaznici imaju pravilan stav prema sigurnosti kretanja po terenu i pravilno identificiraju zahtjevnost terena i potrebnu opremu.		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: <ul style="list-style-type: none"> - usvojiti etiku ponašanja u prirodi - biti sposobni orijentirati se u prostoru uz pomoć karte i kompasa (čitati kartu, odrediti strane svijeta i dr.) - biti sposobni koristiti GPS za pomoć pri orijentaciji i sakupljanju podataka s terena - znati osnovne informacije o putovima i njihovom označavanju i znati se kretati po njima (uključujući uspostavljanje i održavanje planinarskih putova) - moći procijeniti karakteristike terena (uključujući zahtjevne terene) i uz njih povezana potrebna znanja i opremu te svoje vlastite sposobnosti (prepoznati teren za koji je potrebno specijalističko vođenje) - razumjeti meteorološke elemente i vremenske prognoze u kontekstu sigurnog kretanja po terenu - pravilno koristiti, čuvati i održavati opremu 		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
4.1	Orijentacija	Predavanje/ Prezentacija	60'
		Vježbe/ Demonstracija	180'
	- Upoznavanje s osnovama orijentacije u prirodi i topografijom (karta, kompas, GPS...)		
4.2	Osnove meteorologije	Predavanje/ Prezentacija	45'
	- Upoznavanje s osnovama meteorologije vezane za sigurno kretanje po terenu		

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

4.3	Kretanje po planinskom terenu (tipovi terena i putovi)	Predavanje/ Prezentacija	60'
	<ul style="list-style-type: none"> - Sigurno kretanje po planinarskim putovima - Oprema potrebna za teren - Osnove sigurnog kretanja na zahtjevnim područjima (npr. vode, snijeg i led, speleološki objekti, uređeni klinčani putovi – sajle i ferate) i potrebna oprema, - Terenska komunikacijska oprema (radio veza i dr.), prikupljanje podataka) - Upoznavanje sa standardima Međunarodne zajednice planinarskih saveza (<i>Union Internationale des Associations d'Alpinisme (UIAA) = International Mountaineering and Climbing Federation</i>) 		
4.4	Oprema za kretanje po terenu	Demonstracija opreme	30'
	<ul style="list-style-type: none"> - Pregled opreme za sigurno kretanje po terenu 		
<p>Preporučena literatura:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012. - Službena Internet stranica Hrvatske gorske službe spašavanja – rubrika Savjeti, https://www.hgss.hr/savjeti/ 			

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

5.	Tema 5. Upravljanje podacima prikupljenim na terenu (prikupljanje i analiza)		
Ciljevi učenja	Polaznici znaju osnove kartografije te sakupljanja podataka kao i upravljati podacima s terena.		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: - poznavati osnove kartografije - znati pravilno voditi evidenciju o terenskim aktivnostima - pravilno prikupljati podatke na terenu - pravilno upravljati prostornim podacima prikupljenim na terenu		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
5.1	Od prikupljenog podatka na terenu do karte	Predavanje/ Prezentacija	20'
	- Upoznavanje s osnovama kartografije i uz to povezanim bazama podataka, snimanje (dio se obrađuje i u sigurnom samostalnom kretanju po terenu) i obrada GPS snimaka		
5.2	Usporedba HGSS karata s ostalim kartama	Demonstracija	20'
	- Pregled HGSS karata te ostalih karata s prikazima usporedbe		
5.3	Dokumentacija planinarskih putova	Demonstracija	10'
	- Pregled dokumentacije planinarskih putova		
Preporučena literatura: - Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012. - Službena Internet stranica Hrvatske gorske službe spašavanja – rubrika Kartografija https://www.hgss.hr/kartografija/			

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

- Registar planinarskih putova Hrvatskog planinarskog saveza, <https://info.hps.hr/putovi/>
- Interaktivna planinarska karta RH, Hrvatski planinarski savez, <https://www.hps.hr/karta/>

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

6.	Tema 6 Sigurno vođenje drugih po terenu uz pravilno korištenje infrastrukture		
Ciljevi učenja	Polaznici znaju sigurno voditi grupe po terenu. Polaznici znaju potrebnu infrastrukturu i opremu za sigurno kretanje grupa i pravila korištenja objekata (domovi).		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: <ul style="list-style-type: none"> - prepoznati karakteristike grupe i dati preporuke za tip terenskog obilaska - sigurno voditi grupe po terenu (djeca, starije osobe, osobe s posebnim potrebama, istraživači i drugi) uključujući terenski rad s lokalnom zajednicom i drugim dionicima - nadgledati i motivirati grupe - pravilno koristiti opremu za komunikaciju na terenu - informirati korisnike o pravilima korištenja objekata i etičkom ponašanju u njima - pravilno organizirati noćenje u prirodi 		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
6.1	Vođenje skupine u prirodi	Predavanje/ Prezentacija	45'
		Vježbe/ Demonstracije	120'
	- Sigurno vođenje skupina po prirodi - Psihologija pojedinaca i funkcioniranje grupe		
6.2	Višednevni izleti i noćenje u prirodi	Predavanje/ Prezentacija	30'
		Vježbe/ Demonstracije	120'
	- Upoznavanje s etikom vezanom uz korištenje objekata i kućni red (domovi, kuće, skloništa) - Noćenje u prirodi i bivakiranje		

Preporučena literatura:

- Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012.
- Službena Internet stranica Hrvatske gorske službe spašavanja – rubrika Savjeti, <https://www.hgss.hr/savjeti/>
- Službena Internet stranica Hrvatskog planinarskog saveza, <https://www.hps.hr/>

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

7.	Tema 7 Pravilno reagiranje u slučaju nesreće i pružanje prve pomoći u planinama i neurbanim područjima		
Ciljevi učenja	Polaznici pravilno prepoznaju opasnosti u prirodi. Polaznici znaju pravilno postupiti u slučaju nesreće.		
Ishodi učenja	Po završetku ovog modula polaznici će: - znati prepoznati opasnosti u prirodi (objektivne i subjektivne) - biti sposobni pružiti prvu pomoć u planinama i neurbanim područjima - znati postupiti u slučaju nesreće na terenu		
	Sadržaj	Predložena metoda poučavanja	Vrijeme trajanja
7.1	Opasnosti (subjektivne i objektivne)	Predavanje/ Prezentacija	10'
	- Upoznavanje s mogućim opasnostima u prirodi (subjektivnim i objektivnim)		
7.2	Postupci u slučaju nesreće	Predavanje/ Prezentacija	30'
	- Upoznavanje s postupcima u slučaju nesreće - Ustrojstvo i način djelovanja službi za spašavanje te zajednički interes i komunikacija s njima od strane javnih ustanova - Početna faza potraga - Vrste spašavanja - Komunikacija u funkciji spašavanja		
7.3	Pružanje prve pomoći u planinama i neurbanim područjima	Predavanje/ Prezentacija	20'
		Demonstracija	10'
		Vježba	90'
	- Upoznavanje s i demonstracija pružanja prve pomoći u planinama i neurbanim područjima		

Kurikulum modula: Terenske vještine za upravljanje zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže

7.4	Vrste transporta unesrećenog	Predavanje/ Prezentacija	20'
		Vježba	90'
	- Vrste transporta - Transportna sredstva		
<p>Preporučena literatura:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alan Čaplar: Planinarski udžbenik, Hrvatski planinarski savez, 2012. - Mladen Mužinić, Dubravko Butala: Tehnike spašavanja u ljetnim i zimskim uvjetima, Hrvatska gorska služba spašavanja 2010. - Službena Internet stranica Hrvatske gorske službe spašavanja, https://www.hgss.hr/ 			